UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

C Ante E

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

Aſiq; caducus mortuus dicit. Virgi.lib.vij. Hinc multū fleti ad ſuperos: belloq; caduci Dardanide. Unde ⁊ cadauera et caducū qḋ ſub aliqua conditione legatū eſt. Caduca hereditas dicitur cuz heredes ceciderūt. Et caducarij qui huiuſmodi hereditatem accipiūt. Juue. Legatū omne capis: necnon ⁊ dulce caducū. Caduca auſpicia veteres dicebant cum aliquis in tēplo excidit: veluti de manu virge.

Caducor eris: precipitor. Var. Et frigido nymbo aqua iacta caducimur.

Cadulę guttę quę de carne pingui cadūt dū aſſatur.

Cadiuus a um. penul. produc. qḋ p ſe cecidit. Unde cadiua poma dicunt quę non ſunt manu collecta ſed ſua ſponte in terrā cecidere. Et cadiua folia: quę per ſe ex arboribus cadūt. Pli. Colligi mala poſt equinoctium autumnale cadiua ſeparari ſtramentis ſtoreis paleiſve ſterni.

Cadus vas vinarium quo vinū conditur inquit acron Cuius prima corripitur. Mar. In vaticanis condita muſta cadis. Continet vrnas duas: vel vt aliqui volunt tres cū dimidia. Urna quadrantali ⁊ amphora. Primi in alpibus ruſtici cados ligneos circulis cinctos excogitarūt: ⁊ grecū eſt. καδοσ.

Caduceus et caduceum: virga Mercurij erat qua pax ſignificabat. Nam q2 mercurius orationis deus eſt: ⁊ deorū nūcius (vt gentiliū more loquamur) merito a dijs mittebat vt diſſidentiū animos oratione ſedaret. Hinc caduceatores dicunt legati pacem petentes a caduceo quē manu geſtabant. Cato. Caduceatori nemo nocet. Et caduceum ipm Apollo inuenit: eoq; Mercuriū donauit a quo ipſe lyra donatus ſit.

Cadurcū tentoriū ſiue culcitra: qua merces teguntur: a cadurcis gallię populis: vt inquit Pli. apud quos lini preſtantia palmā obtinet in cultricis. Juue. Inſtitor hybernę tegetis: niueiq; cadurci. Sunt q̄ putent eſſe inſtitam quę ſupra lectū obtēditur: ⁊ tegit vndiq; ⁊ cū corpus chriſti: aut ſancti alicuius viri oſſa p vrbem comportant cadurco. i. ſuperne quod plures ſuſtinent operiunt. Juue. Uiolato pęna cadurco.

Cadiſcus: vaſculū quo ſuffragia colliguntur grece κάδισκοσ diminutiuū a cadus.

Cadmus nomen proprium phęnicū regis Agenoris filij: qui fuit tyrius a quo Cadme⁹ a um. Marti. Te cadmea tyrus. Et thebe cadmeę dicunt a cadmo cōditore. Prop. Cū tibi cadmeę dicunt pontice thebe. Ferunt cadmū. xvj. lr̄as e phęnice in grecia detuliſſe α β γ δ ε η ι λ μ ν ο π ρ σ τ υ. His palemedē troiano bello. iiij. adiecisse. ξ θ φ χ. Aiunt quoq; Cadmū hiſtoriam inueniſſe ⁊ primū proſaicam orationē inſtituiſſe. Apul. vero aſcripſit phęrecidi. Fert item inueniſſe auri metalla atq; conflaturā. Eſt et cadmus mons qui Laodice iminet: ex quo Lycus fluuius fluit. Noſter autem Suidas ita ſcribit de cadmo καδμοσ ὁ μιλεσιοσ ευρετησ τῶν γραμματων ἐπιγράμματι ξηνωνοσ κάδμοσ πανδιονοσ μιλησιοσ ισ τορικοσ οσ πρωτωσ κατα τινασ συγγραφην εγραψε καταλογαδην μικρω νεωτεροσ ορφεωσ et ſubdit. ἀπεργραμματα πρωτοι φοινικεσ εφευρον.

C Ante E

Cea nomen inſulę maris egei: a Ceo Titani filio ſic dicta. De qua Plinius lib. iiij. Inſulę Ceę quattuor fere partibus quę ad boetiam vergebant eodem mari deuoratis. Hanc Ptolo. ⁊ vulgus nauticū ciam nominant. Hinc ceus a um. Unde Eraſiſtratus e cea inſula ceus dictus eſt. Et veſtis cea quę ab aliquibus coa dicitur. Plinius lib. iiij. ſcribit ex cea inſula profectam delectationi fęminarū veſtez auctor eſt Uarro. Eſt autem cea veſtis bombycina tenuiſſima deraſis velleribus a paruis animantibus confecta ibi primū inuenta. Hanc prima texiſſe dicitur pamphila. ſiue vt Ariſt. inquit paſiphile platis filia. De hoc etiam in dictione coos.

Cecias: ventus qui ita flare dicitur ab Ariſt. nō vt nubes propellat: ſed vt ad ſe vocet. Flat inter aquilonē et exortū equinoctialem.

Cecubū vinum ſic dictū a cecubis campanię populis apud quos naſcitur. Plinius lib. iiij. Setini ⁊ cecubi obtendunt agri. His iungūtur falerni caleni. Mar. Cecuba fundanis generoſa coquūtur amicis.

Cecus quaſi oculis captus vel quaſi oculis ↄciſus: vel oculis carēs. Et cecus dicitur inſidioſus: occulte malus: latens: tacitus: qui videri non poteſt. Col. lib. j. Ex quibus ſepe contrahunt ceci morbi: quoꝝ cauſas ne medici quidē perſpicere queunt: Sic dicimus cecam noctem in qua non videmus. Uirg. Ceca regēs filo veſtigia. Trāſfert ⁊ ad animū. Unde ceci dicūtur īprouidi. Hinc cecitas tā animi q̄ corporis orbitas

Ceculus diminutiuū a ceco. Eſt et nomen propriū ei⁹: qui preneſte condidit: a quo cecilios ortos putāt quorū familia Romę nobiliſſima fuit.

Cecilia genus ſerpentis ceci. Col. lib. vij. Eſt ⁊ magnorum animaliū noxium virus. Nam ⁊ vipera ⁊ cecilia ſepe cum in paſcuo bos improuide ſupercubuerit laceſſita onere morſum imprimit.

Cecutio is parum video: ⁊ cecutiens quaſi ſemicecus. Uar. Utrū oculi mihi cecutiunt: an ego vidi ſeruos in armis cōtra dn̄os. Hierony. ad Pauli. Ut rarus ſit qui non in earū cecutiat lectione.

Ceculto as. obtuſam aciem habeo ⁊ quaſi ceco ſimilis ſum. Feſt. Cecultare eſt cecos imitari. Cecultant ceci ſimiles ſunt oculorū acie obtuſa. Plau. Nū nam mihi oculi cecultant: eſt ne hic noſter Hermio.

Cecilius poeta dictus (vt inquit Feſt.) a ceculo prenęſtinę vrbis conditore: vel vt quidam aiunt a cecutientibus oculis.

Ceco as: cecum facio: Cuius cōpoſita ſunt exceco: qḋ eſt valde vel pfecte ceco. Plini⁹. Ut cū lauat ſi oculos attingat: excecet: Obceco de quo infra.

Cecum vallū in quo preacuti pali affixi herbis vel frōdibus occulunt. Item cecū inteſtinū: qḋ a dextra parte incipiēs in ſiniſtriorē peruiū ⁊ longuz eſt. Ideoq; dicitur cecū quia id quod puiū eſt late fuſum ac ſeminatū ab vtraq; parte huc atq; illuc volutū.

Cecinos amnis vocat qui Rheginū agrū a Locrenſi diuidit. Eſt et oppidum Italię haud procul a Sicilia cecinum dictum.

Cedes mors ferro aut alia vi illata: preſertim ab eo q̄ occidere aut ferire volebat. Inde dicimus aliquem cōmiſiſſe cedem. Huius dimi. eſt cedicula.

Cedo is cecidi pe. pro. ceſum verbuz actiuū cuius paſſiuuz eſt cedor. Et eſt cedere flagellare. Tereñ. Uerberibus te ceſum in piſtrinū Daue dedam. Item excidere. Cice. Aut eius partes quaſi mēbra quedam cedenda. Item pcutere. Juue. Ebrius et petulās qui nullū forte cecidit. Itē. Occidere. Uirgi. Ceduntur vigiles. Per tranſlationē vero ponit qn̄q; pro īmolare: vt apud eundē. Cedunt binas de more bidētes. Itē pro Frangere. Cice. Cedere ianuā ſaxis: inſtare ferro. Hui⁹ cōpoſita ſunt. Abcido/ ↄcido/ circūcido decido/ excido/ īcido/ intercido/ occido/ p̄cido/ recido ⁊ ſuccido: q̄ꝝ penul. pducit. At cedo ſine diph. ceſſi p̄teritū et ſupinū ceſſuz facit: multaq; ſignificat. Nā quandoq; cedere ſignificat abire ⁊ locū victori dare. Cicero. Cui quidem exercitus noſtri Imperatoreſq; ceſſerunt. Quādoq; diſcedere/ euitare atq; ſubtrahere. Plau. Cedamus imbri. Lucil. Quandoq; pudor ex pectore ceſſit. Hinc cedere ire dicimus: dicimus dare locū irę ⁊ quaſi ab ira diſcedere. Cedere bonis:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

diſcedere a bonis et quicqꝫd noſtrum erat tradere creditori. Cedere iure: diſcedere a iure ⁊ ius qđ habebamus alteri tradere: Quod ⁊ de iure cedere dicimus: ⁊ cedere eſt in ius alicuiꝰ venire: vt cedūt mihi ea bona. i. in ius meū veniūt: Et cum actō mediāte in. Hierony. ſuper Mat. Ita fiebat vt oblatio liberoꝝ ſub occaſione templi et dei in ſacerdotum lucra cederet. Rurſus cedere ponit̄ ꝓ dare. Enni. Saluete optima corpora cedite manus veſtras: meaſqꝫ accipite. Pro concedere obſequi nō repugnare. Virg. Cedo equidem nec nate tibi comes ire recuſo. Pro ſuccedere ſeu in ſortem contingere. Idem. Ceſſerit auſonio ſi fors victoria Turno. pro incedere. Plautꝰ in Aul. In hoſtem abſolutus cedas. Inuenitur ⁊ cedo impatiuū pro dic: ⁊ nōnunqꝫ pro da: nec habet aliam perſonā niſi tantū cedite pluraliter: habetqꝫ primam correptā. Terē. in Andria. Cedo cuiū puerū. Lac. lib. iiij. Cedo igitur quid didiceris. Cice. in Cato. Cedo qui noſtrā rēpu. tantā amiſiſtis. i. dic. Terētius in Phor. poſuit pro da. Quin tu mihi argentum cedo Phor. Immo vero vxorem tu cedo. Cedere diem inquit Vlp. ſignificat incipere deberi pecuniā: ſicut venire diem ſignificat euꝫ diem veniſſe quo pecuñia peti poſſit. Huius verbi compoſita ſunt abſcedo: accedo / concedo / decedo / diſcedo / excedo / incedo / intercedo / pręcedo / procedo / recedo / retrocedo / ſecedo / et ſuccedo / quę habent penultimā ꝓductā.

Cędua ſilua quę relinquitur vt ex ea ligna cedant̄.

Cęſim aduerbiū ſignifi. cedēdo ſicut punctim pungendo: et ceſim dicitur vno ictu. Col. lib. v. Maior autē pars operis in vineā ductim potiuſqꝫ ceſim faciēda eſt. Hinc ductim ſignificat cū mora.

Cęlum inſtrumentū: quo vtunt̄ argentarij dū vaſa ſculpunt: vt eſt illud. Celo fabricata mentoris. Et celum vocat̄ qđ alio modo dicit̄ mūdꝰ cuiꝰ circūflexu cūcta teguntur et ſtellis ſplendet: quaſi quadam celatura: a celo ſculpo: eo ꝙ ſit celatum hoc eſt ſyderibus ſculptū ſiue ſignatū. Et ſic cum ae diph. ſcribit̄. Ambro. lib. Hexa. Cęlū dicit̄ quaſi impreſſa ſtellarū lumina velut ſigna habeat tanqꝫ celatū appellatur: ſicut argentū qđ ſignis eminētibꝰ refulget celatuꝫ dicimus. Var. A cauo deriuat κοιλον em̄ concauū dicunt: quia. ſ. id neceſſario in ſculptura exigit̄. Et ſic cū oe. diph. ſcribi debet. Quidā ſine diph. ſcribunt a celando a contrario nomine ꝙ opertū ſit. Interdū cęlū ſumitur pro aere. Virgi. Maria ac terras cęlūqꝫ profundum. Pli. lib. ij. Et hoc cęlum appellauere maiores quod alio noīe aera. Hinc grandines ſunt ⁊ pruinę: hymbres: ꝓcelle: turbines ventoꝝ: hoc regnū ſupra lunaꝫ pura omnia ac diuturnę lucis plęna. Aug. Huic autem cęlo in quo ſunt luminaria: ita vicinus eſt aer: vt ⁊ ipſę cęli nomen accęperit: nō ſolū ſermone cōmuni ſm̄ quē dicimus ſerenū vel nubilum cęlū ſed etiam noſtraꝝ ipſaruꝫ conſuetudine ſcripturaruꝫ cum dicuntur volatilia cęli cū aues in hoc aere volare manifeſtum ſit. Ariſt. accipit cęlū pro octaua ſphera: quādoqꝫ pro corpore quinto: qñqꝫ ꝓ toto vniuerſo. Dicitur pręterea cęlum palatum oris. Plinius. Cerebrum viſcerū excellētiſſimū eſt proximū cęlo capitis ſine cruore ſine ſordibus.

Cęleſte quod e cęlo eſt. Unde celeſtia numina et celeſtia auguria: q̄ a cęlo fiunt: cū vel fulminat vel tonat.

Cęlicus celica celicum: idem eſt quod celeſte: vt regna celica.

Cęlitus aduerbium ſignificat e cęlo: ſicut diuinitus a deo. Hiero. Tandē celitus inſpiratus pręciſam morſu linguam in oſculantis ſe faciē expuit.

Cęlites dij celeſtes. Aug. lib. de grāma. Celes celites: qui iter ſibi faciūt ad cęlum.

Cęlicola pe. cor. qui vel quę cęlum habitat.

Celebs generis cōis: qui nunqꝫ duxit vxorem: ſeu quī eam amiſit. Dictus celebs vt inquit Hiero. ꝙ cęlo dignam vitā agat qui coitu careat. Aug. Celebs quī non habet vxorem: vel quę non habet maritū: qualia ſunt numina in cęlo: quę abſqꝫ coniuge ſunt ſi agapetas non attendamus. Priſcia. Celebs dicitur quaſi cęleſtium vitam ducens. Hi accipiunt celibes nō tā pro vxore carentibus qꝫ pro caſtis ⁊ omni venēre abſtinentibus. Sed proprie dicit̄ celebs qui vxorē non habet etiā ſi concubinas habeat. Nam celebs ⁊ maritus relatiua ſunt. Quintil. Nam clarus an obſcurus magiſtratus: an priuatꝰ ciuis: an ꝑegrinus: liber an ſeruꝰ: maritꝰ an celebs: parens liberoꝝ an orbꝰ ſit Cice. lib. de legibus. Celibes eſſe ꝓhibito. Dicimus tñ thorū celibē ⁊ vitā celibē actā in celibatu. Ouidiꝰ Quę ſi nō fuerat celebs te vita deceret. Hinc celibatus tus pro vita quę agitur ſine vxore. Martianus. Conſtituit Mercurius pellere celibatū. Hiero. ad tranquillū. Nihil prodeſt abſqꝫ operibus celibatus et nuptię: cū etiā fides ſi opera non habuerit / mortua eſſe dicat̄. Sue. Verū amiſſa vxore lepida duobuſqꝫ ex ea liberis manſit in celibatu.

Cęlſus a celo. i. altus ⁊ ſublimis a quo fiunt excelſus ⁊ pręcelſus in quibus ꝓpoſitiones habēt vim augēdi Excelſitas. Cicero. Etenim magis eſt ſm̄ naturam excelſitas animi ⁊ magnitudo. Quidā tñ hoc nomē ſine diphtongo ſcribunt.

Cęlibaris haſta dicebat̄: qua caput nubētis comabat̄.

Cęlius: mons vrbis Romę ex ſeptem: a celio vibeno nobiliſſimo ducę tuſco dictus ꝙ Romulo aduerſus latinum regem cum auxiliaribus venerit inclytus. Hunc montē Tul. Hoſti. vrbi addidit: ibiqꝫ ipſe habitauit quo frequentius habitaretur: vt inquit Liuiꝰ In eo habitauit Ennius poeta. Fuit et celius nomen patris ſaturni.

Cęlo as. ſculpo ſiue ſigno: A quo celata vaſa dicuntur quę veteres anceſa vocabant: ꝙ circū cedendo fiant. Et celum ipſum quo celantur. Pli. lib. xxxiij. conſtruxit hoc verbū inſtar eoꝝ quę pręciū ſignant. L. Craſſus inquit Orator duos ſcyphos mētoris artificis manu celatos ſeſtertijs centum: confeſſus eſt tamen nunqꝫ ſe his vti propter verecundiā auſum.

Cęllo is: per duplex ll. frango ſiue cedo: quo verbo nō vtimur: niſi in compoſitiōe. Eius compoſita ſunt excello pro extollor ⁊ ſupo: antecello: ꝓcello: ꝑcello: ꝑcutio: euerto. Procello eiuſdem ſignificati: a quo ꝓcella. Recello reclinor: humilis fio. Interdum etiaꝫ actiue ponit̄ pro reclino. Varro. Alius tenerā abietem ſolus percellit.

Cęliſtomia dicitur cum vox quaſi in receſſu oris auditur. σΤομια em̄ os dicitur. Fit a celo oris: qꝫuis et ab oris concauitate dici poſſit κοιλον em̄ concauū dicunt. Et ſic ꝑ oe ſcribendū erit.

Cęmentum a cedo is: vt quidam putant. Sunt em̄ cementa omnis rudior materia qua ędificia conſurgūt proprie ceſi lapides apti ad ędificandū exciſo monte aliquo vel effoſſo. Fodinas quoqꝫ ruſtici cāpanię cementarias appellant. Liuius. Nec erat difficile murum ſubruere: ꝙ cementa nō calce durata erant: ſed interlita luto ſtructurę antiquę genere. Colu. lib. ix. Sub porticibus quadratę harę cementis vel etiam laterculis extruuntur. Idem ibi. Modus ſiluę pro cuiuſqꝫ facultatibus occupatur: ac ſi lapidis ⁊ opere vilitas ſuadeat: haud dubie cementis ⁊ calce formatus circūdatur murus. Aliquando ponitur pro ipſo opere. i. ędificio: quod ſtructo lapide erigit̄. Plinius. Pallidus lapis in cemento raro vtilis. Licet em̄ contra iniurias fortis: ad ſtructurā tamen infidelis eſt: niſi multa ſuffrenatione deuinctus. Hiero. in inſtrumēto veteri poſuit pro calce aqua ſabuloqꝫ fer

mentata cum ait: Habueruntqꝫ lateres pro ſaxis: et bitumen pro cemento.

Cementarij dicuntur cementorũ: hoc eſt edificiorũ que ex lapidibus ſunt ſtructores: quos fabros murarios appellant. Hierony. ad Pauli. Agricole cementarij fabri metallorum lignorũqꝫ ceſores: lanarij qui vilia opuſcula fabricant: Hi de precio totius operis faciũdi ſi cum dño cõuenerint: edificandũqꝫ id cõduxerint redemptores vocitantur.

Cementitius a um: quod ex cemento eſt: vt parietes cementitij.

Cenos grece: latine nouus.

Cene vrbs circa ſinum laconicum: Tenaron ante vocata. Hinc cenites portus apud Pliniũ lib. iiij. Et Ceneus Jupiter dictus eſt. Oui. Victor ab ethalia ceneo ſacra parabat vota Joui.

Cepe generis neutri ⁊ indeclinabile: a capitis magnitudine dicitur. Unde ⁊ primã diph. vocalem accepit Hiero. Impelle peluſioten vt edat cepe. Dicitur et cepa pe. Ouid. Cedenda eſt hortis eruta cepa meis. Inuenitur etiaꝫ ſm Priſcia. Cepitius ⁊ hoc cepitiũ Ceparũ plura ſunt genera: nobiliſſima aſcalonia: ab oppido Judee. Nam vt refert Stra. lib. xvj. Aſcalonenſium regio precipue fert cepas. Col. Pompeiã vel Aſcaloniã cepam eligito: ⁊ componito in fidelia Optime ſunt rotundiſſime: ruffe acriores q̃ candide: ſicce q̃ virides. Cepa oclos mordet. Unde a grecis nomen impoſitum Cromyon quaſi pupillã oculi cõprimi cogeret: ſicut ſcribit Ariſto. in proble. Unñ lachrymoſa dicit a Columella.

Cepula diminu. a cepa. Pal. Hoc mẽſe cepulas ſeris.

Cepi preteritũ a capio cum oe diph. ſcribitur: cuꝫ eius compoſitis. Accepi: cõcepi: recepi: precepi. Cepi vbo defectiuũ cũ oe a cepio pro incipio formatur: quod apud antiquos in vſu erat. Teren. in Adel. Sex totis menſibus olfeciſſem: q̃ ille quicq̃ ceperet. Cato. Cepiã ſeditioſa verba loqui. Nunc autem preterito eius pro preſenti vtimur cũ ſuis deriuatis. Ceperam cepiſſem: cepero: cepiſſe: ceptũ ire: ⁊ ceptũ cepi. Hoc eſt principiũ. Ouid. Dij ceptis nam vos mutaſtis et illa Aſpirate meis.

Ceruleus color viridis cum nigro: ſicut mare qui greco verbo a latinis dicit Glaucus. Et Gelius ſentit eundem eſſe ceſum. Hunc Venetũ quoqꝫ colorem ⁊ thalaſſicum appellari ab eruditis inuenimus. Dictꝰ ceruleus quaſi celuleus a celi colore. Dicitur ⁊ cumatilis color qđ grece κυματα fluctus vocant. Alij a cera deducunt. De quo in dictione Cera. Ceruleum arena eſt: cuius tria ſunt genera egyptiũ: ſcythiũ: ⁊ cypriũ. Poſtea probatũ eſt atticũ marmoroſuꝫ ⁊ ſyricũ ſiue preſſum. Vide Pli. lib. xxxiij.

Cera licet a greco nomen habeat. κηρίον eñ greci fauum dicũt: quod abſqꝫ diph: ſcribit: tñ Apuleio teſte cõſuetudo cõuertit η in ae diph. Quidã etiam a careo deducunt: eo ꝙ mellis perfuſione careat. Unde etiam primã diph. vocalẽ aſſumpſiſſe dicitur. Eſt aũt cera que fit expreſſis fauis. Cera aliquando pingere ſolebant: quapropter ⁊ tabelle ita picte cere vocabãtur. Oui. Perlege diſpoſitas generoſa per atria ceras. E cera etiã fiebant pugillares in quibus ſcribere mos erat. Unde ⁊ ꝓ epiſtolis: ⁊ ꝓ pugillaribus ponitur quandoqꝫ. Juue. Nõne libet medio ceras implere capaces: Quadriuio. Quãdoqꝫ pro cerata tabula. Unde dicitur in prima cera: ⁊ in ſecunda cera: ima cera et extrema cera. Nam romani teſtamenta ſcribebãt in tabulis ceratis. Suetonius in Ceſa. Quintũ. Pedium ex quadrãte heredem inſtituit: reliquos in ima cera: id eſt vltima parte tabule teſtamentarie. Hinc ſyncerũ ⁊ procerum.

Cero as: cerã impono. Col. lib. vltimo. Sexta quaqꝫ oliuitate dolia cerare oportet. Huius compoſitum eſt Incero. Juue. Genua incerare deorũ.

Ceratura e. ipſa ceratio. Col. Vetera nõ crediderã propter olei ſuccum ceraturã pati.

Cereus a um. quod ex cera eſt: vt imago cerea. Sumit quandoqꝫ pro molli ac facili. Horatius. Cereus in vitium flecti monitoribꝰ aſper. Quãdoqꝫ pro pingui Actius. Pingue turturẽ cereamqꝫ ficedulam a cere videlicet colore. Quãdoqꝫ pro vncto. Mar. Cerea ſi pendet iubis ⁊ trita lacerna.

Ceratum videtur eſſe ſicut vulgo appellatur qđ vulneribus ſuperponi ſolet. Hiero. ad Ctſiphontẽ. Deniqꝫ vt omnẽ ſtultitiã meã diligẽtius recognoſcas: etiã ſtomachũ meũ poſt illud ſuſceptum ceratum tuum te abſente curaui. Conſtat ex rebus ſiccioribus ⁊ igni appoſitum molleſcit/ſed appoſituꝫ corpori dureſcit et pertinacius heret. Dictum a cerea: que fere omnibus ceratis adhiberi ſolet. Quidam nõ ceratũ ſed cerotum appellant a greco κερωτον.

Cerefolium genus herbe. Palladius. Cerefolium locis frigidis ſeratur.

Cereus cerei: funale. Mar. Hic tibi nocturnos preſtabit cereus ignes. Huius diminutiuũ eſt Cereolus. Hiero. Magnũ honorẽ prebent huiuſmodi homines beatiſſimis martyribꝰ quos putant de viliſſimis cereolis illuſtrandos.

Cerulus a um: penul. cor. Catul. Cerula vertentes ab igneis equora palmis.

Ceruleus a um: idem qđ cereꝰ. Proper. Ceruleus cucumis tumidoqꝫ cucurbita ventre.

Cerinus a um: pe. pro. eiuſdem eſt ſignificãtie.

Ceroſus a um: quod habet admixtã ceram. Unde mel ceroſum dicitur nondum depuratũ. Plinius. Liquore veluti mellis ceroſi.

Cerium vel ceris: genus qđ faui ſimilitudinẽ habeat. Pli. Ramorum fici teneri cauliculi cum melle vlceribus: que ceria vocantur: illiniuntur.

Ceroma atis: ⁊ ceromatũ a cera fit. Significatqꝫ oleũ cenumqꝫ quibus permixtis vngebantur athlete cum eſſent certaturi. Inde Juuenalis. Ceromatico collo dixit. Dictum non ꝙ ceroto ſimile ſit: ſed grecum eſt κηρωματος. Significatqꝫ apud grecos tabulam ceratã: in qua ſcribi eſſet ſolitũ. Hec inſperſio haphe dicebatur. Mar. Et flaueſcit haphe. Nam ea inſperſione perfuſa obluctantiũ corpora quodãmodo flaueſcebant lepras patientibus ſimilia. Fiebat ex oleo terraqꝫ: nec ex omni terra: ſed ex quibuſdam eius generibus: quibus robuſtiora fieri corpora: ⁊ ad tolerãdos eſtus: atqꝫ algores firmiora arbitrabant: vt erat albida quedam terra pertenuis ex albano agro: ⁊ rubrica: ⁊ baianus puluis. Adhibebatur quippe oleuꝫ tũ ad agilitatẽ preſtandã: vt corpora lubrica fierent: tum ꝙ natura olei eſt tepefacere membra: ⁊ cõtra algores munire. Terra vero ad indurandos magnos artus: ⁊ aduerſus eſtum firmãdos adiungebat: Sta. de Paleſtritis. Poſtq̃ oleo gauiſa cutis petit equor vterqꝫ Procurſu medium atqꝫ haſta veſtitur arena. Tum madidos artus alterno puluere ſiccant. Collaqꝫ demerſere humeris ⁊ brachia late: Vaſta tenẽt Ponitur et pro loco in quo paleſtrite vngebantur. Plinius. Idem. Paleſtras athletarum imaginibꝰ ⁊ ceromata ſua exornãt. Sunt ⁊ qui dicãt etiã ceroma ſignificare tabellam ceratam: in qua olim ſcribere conſueuerunt.

Cerete generis neutri: ciuitas Tuſcie: que Strabone teſte Agylla dicebatur. Declinatur et Ceres ceretis penulti. correpta. Virg. Eſt ingens gelidũ lucus prope ceritis amneꝫ. Feſtus. Cere neutro genere declinat: ſic inquiens: Cerimoniarũ cauſam alij ab oppido cere dictam exiſtimant. Nomen ab hoc patrium

eſt hic ⁊ hec ceres ceretis penultima producta. Vir.
lib.x. Qui cerete domo qui ſunt minionis in aruis.
Poteſt etiā declinari ſm Priſ. hic ⁊ hec ceritis pe.
cor. vel hic ⁊ hec ceretis penul. producta.
Cerimonie penultima correpta vel ab oppido cerete
vel a carendo dicte ſunt. Nā vrbe a Gallis capta cū
veſtales virgines ſimulachra deoꝝ ex hoſtibus ere/
pta traducerēt in oppidū cerete potiſſimū cōuenere
vbi benigne fuerūt hoſpitio ſuſcepte donec a gallis
ciuitas p Camillū liberata fuit. In cuiꝰ beneficij me
moriā Romani preſtiterunt: vt omnis diuinus cultꝰ
cerimonie a Cerete diceret̄. Liuius libro quinto ſcri/
bit. L. Albinium de plebe vnum virgines: ſacerdo/
tes: ſacraqꝫ plauſtro Cere iuexiſſe. Inde Cerimonijs
ſit enatum nomen.
Ceſim aduerbium ſignificat per inciſionē gladij ſiue in
cidendo.
Ceſar cognomen Iuliorum eſt. Ille enim qui primus
Ceſaris nomen adeptus eſt: ab eo dictus fertur ꝙ ce
ſo matris vtero ſit natus. Vel ab elephanto in pug/
na occiſo: qui lingua maurorū Ceſar appellatur. Vel
ꝙ oculis ceſijs: hoc eſt glaucis fuerit. Vel a Ceſarie:
cum qua natus proditur. Plinius libro. vij. ſcribit
Scipionem Aphrycanum primum fuiſſe dictuz Ce
ſarem: a ceſo matris vtero. Qua de cauſa ⁊ Ceſones
appellati. Iulius autem Ceſar a quo familia Ceſarū
poſtea prorogata eſt: non eſt natus ceſo vtero mater
no: qui matrem Aureliam habuit: quam amiſit cum
in gallia belluz gereret. Cuius etiam pater Ceſar eſt
nuncupatus: qui pretura functus Piſis obijt. Rarū
facinus ſcribit de Ceſare Dion. Hiſtoricus grecus:
cuius verba greca ſubieci. τον δεδακτυλιον του
πομπηι ου εσθην ρωμην α φελομενοσ ε/
πεμψειναπιστευσ ειαν αυ του την αναιρεσιν
αυτοσ δε ενεχρονισετη αιγυπτω δια τουσ
κλεοπατρασ ερωτασ ην γαρ καισ αρ ερωτι/
κωτατοσ και πλεισταισ και αλλαισ οσαισ
πουπριτυχοι συνεγινετο κλεοπατρα δε και
περι καλεσταιεγυναικων εγενετο και τε φθεγ/
μα αστειοτατον ειχε.
Ceſarea vrbs paleſtine in littore maris magni: que tur
ris ſtratonis vocabatur: ſed poſtea ab Herode in ho
nore Ceſaris nobilius edificata Ceſarea eſt appella/
ta in qua idem Herodes in honore Ceſaris magnifi
cam domum albo marmore cōſtruxit: vbi nepos eiꝰ
Herodes ab angelo percuſſus: eo ꝙ non dediſſet ho
norem deo conſumptus a vermibus expirauit. In
hac Cornelius centurio a Petro baptizatus eſt. Al/
tera philippi a philippo Herodis filio in honorem
Ceſaris ad radices montis libani edificata: vbi duo
fontes Ior. ſ. ⁊ Dan oriuntur. Tertia cappadocie.
Ioſep. Moga primum dicebatur: que poſtea cap/
padocia: nunc autem ceſarea a Ceſare. Quarta mau/
ritanie.
Ceſaraugustana vrbs hiſpanie taraconenſis: de qua
habetur in geſtis diui Vincentij.
Ceſareus ceſarea ceſareum ⁊ ceſarianus a um: vt mili/
tes ceſariani.
Ceſaries coma acrebra ceſione. Ideoqꝫ proprie viro/
rum eſt. Vnde ceſariati comati dicuntur. Plaut. in
mili. Ceſariatus miles.
Ceſenna vrbs flaminie prouincie a cedendo: ꝙ exiguo
amne ceſa id eſt diuiſa ſit. Vel ꝙ ager eius duobus
fluminibus Sapi. ⁊ Rubicone ſit diuiſus. Hinc ce/
ſennates dicti ſunt ceſennam habitantes: ⁊ ceſenna/
tia vina que inter generoſa numerabant̄.
Ceſa gallicum telum. Varro. Qui gladijs cincti ſine
ſcutis cum binis ceſis eſſent. Hec ⁊ geſa dicūtur gal/
lica lingua. Vnde ⁊ viros fortes galli geſos vocant
Virg. lib. viij. Alpina choruſcant geſa manu Et ceſa
particule orationis que greci comata vocant̄: diffe/
runtqꝫ a membris que greci dicunt Cola. Membrū
enim eſt pars orationis ex pluribus verbis abſolute
aliquid ſignificans. Hoc modo. Et ſi vereor iudices
ne turpe ſit pro fortiſſimo viro dicere incipientem
timere. Ceſum autem pars orationis eſt / nondum
ex duobus aut ex pluribus verbis quicqꝫ abſolute ſi/
gnificans. Hoc modo. Et ſi vereor iudices ne tur/
pe ſit. Aliquando tamen ceſa oratio dicitur cum non
efficiuntur membra ex connexione verborum ſed ſin/
gula verba aliquid ſignificantia proferuntur hoc mo
do. Quis eſt iſte Gellius? armiger Catiline ſtipa/
tor tui corporis: concitator tabernariorum: latrator
fori. Eadē inciſa dicuntur: de hoc etiam in cōma.
Ceſura proprie inciſura. Plinius libro decimoſepti/
mo. Ante Kalendas Martias creſcit ad brumam
vſqꝫ deſinitqꝫ cum dureſcere incipit. Hoc ſignum ꝙ
tempeſtiuam habet ceſuram. Et ceſura a cadenda vo
ce: que diffinitur ꝙ ſit decora terminatio vocum in
medio verſuum notata. Hec quadrifariam diuidi/
tur. Alia pentimemeris dicitur: ſiue ſemiquinaria.
Alia heptimemeris ſiue ſemiſeptenaria. Tertia tro/
chaica. Quarta bucolica. Pentimemeris eſt quum
poſt duos primos pedes ſuperans ſyllaba inueni/
tur que dictionem terminet: vt Arma virumqꝫ cano.
et Italiam fato. Habet enim ex quinqꝫ dimidium
Heptimemeris eſt cum poſt tres pedes ſimiliter ſyl
laba inuenitur: vt Arma virumqꝫ cano troie. Conti/
net enim ſeptenarij medietatem. Trochaica eſt cum
poſt duos pedes trocheus partem orationis perfi/
cit: vt Nihil noſtri miſerere. Buccolica Cum poſt
quattuor pedes ſyllaba ſuperat in partem orationis
deſinens: vt inuertitur: trocheus partem orationis
terminans: vt Omnis vincit amor: et nos cedamus
amori.
Ceſtrum inſtrumentum quo cauatur ebur. Alij putā
eſſe genus teli perſico bello inuenti. Iul. Pol. pro
ſtimulo ſiue ſtilo accipit ceſtrum. Preterea Sphy/
renam piſcem attici ceſtram vocant latine. Sudim
appellatam: quia roſtratus ſit et ſimilis belone. Ha
betur et herba ceſtron pro betonica: ceu a varietate
remediorum et efficacia nomine impoſito. Sed et
mugil piſcis ideo ceſtreus videtur a grecis appella/
tus quia teli modo publica Athenienſium pena in/
tret adulteros. Vtcunqꝫ hoc genus miſſilis quod
greci ceſtron vocant noſtri Viriculum. Nam ⁊ tere/
bram vulgo ita dicimus. Sed hoc nomen ſine diph/
tongo ſcribitur.
Ceſuratim ſignificat ſuccincte breuiter p ceſure coma/
ta. Sido. Claudiano. Tota illo dicto ſic ceſuratim
ſuccincta qꝫ profluens.
Ceſuratum vas appellatur ceſim orificatum.
Ceſitum lintheolus erat purus et candidus: dictus ꝙ
cedendo ad candorem perueniret vel ꝙ oras circūci/
ſas haberet.
Ceſius color qui ſpeciem celi habet. Vnde oculus Ce
ſius dictus: quaſi Celius: hoc eſt cianei coloris gre/
ce glaucopys ab oculis noctuarum. γλαυσ enim
noctua dicitur οψισ viſus. Vnde a noſtris glau/
cus vocatur. Hinc glauci equi: qui felineis oculis
ſunt: vulgo glaucioli dicuntur. Alij ceſium intelli/
gunt lentiginoſum. Alij ceruleum. Terentius in Eu
nuch. Ruffam ne illam virginem Ceſiam? Et in He
cy. Magnus rubicundus Criſpus Craſſus Ceſius.
Vbi Dona. Ceſius glaucis oculis quaſi felis ocu/
los habens.
Ceſones qui ceſo matris vtero nati ſunt.
Ceſpes generis maſ. a cedo fit ⁊ ſignificat terrā cū her
ba auulſaz ſeu in modū lateris ceſam: vel dicit̄ frutex
reciſus ac truncatus ꝙ pedē cedat. Ex ceſpite agger

caſtrenſis fit. Luc. Stetit ager fulti ceſpitis intrepidus: circũcidit̃ aũt ferramentis: cõtineturq; herbarũ radicibus terrarũ: docet Vege. lib. iij. qua altitudine ac latitudine ceſpes circũcidi habeat. Hinc ceſpititius a. um. qd̃ fit ex ceſpitibꝰ. Vñ tribunal ceſpititiũ vocat̃ ſuggeſtũ ex ceſpitibꝰ factũ: Flauius vopiſcus. Deinde ꝯcurſus ad ceſpiticium tribunal.

Ceſpito as. pe. cor. pede aliquid ꝑcutio quo q̃ſi ruere cogar: vt ſit ceſpitare: quaſi ceſpitem offendere vł in ceſpitẽ ferri. Vñ ceſpitatores equi qui ſepe in ceſpitẽ vel lapidẽ aut aliquid huiuſmodi inpingũt.

Ceſtus us. genus claue pilas plumbeas loris bubulis appẽſas habẽs quo Darethem et Entellũ pugnaſſe legimus Virg. lib. v. Sin crudo fidit pugnã cõmittere ceſtu. Et a cedendo fit Ceſtꝰ vero ceſti ſine diph. ſumit̃ pro cingulo quo vxor a marito cingebatur in fide maritali: et eſt feminini generis ꝯ̃muis ⁊ maſculi. reperiatur a varijs punctis ſic dictus. κερτειν enim pungere eſt ⁊ picturare. Unde cingulũ illud veneris quo ipſa martẽ et Juno Jouem conciliabant a poetis ceſtus dicit̃. Mar. Ut martis reuocetur amor: ſũmiq; tonantis A te iuno peta Ceſton ⁊ ipa Venꝰ. ſed et lorum: aut opus interpunctũ acu ve pictum: et Veneris item ornamẽtum ⁊ in cõmune feminarum ceſton greci vocant. Proinde. Celſus Aphricanus contra quẽ ſcripſit Origenes. xxiiij. libros edidit: q̃s a rerum varietate Ceſtos appellauit. Hinc inceſtus et ceſtillus diminutiuũ Homerus multa in libro .5. Iliados ⁊ Euſtachius: ſed ariſtophanis interpres in veſpis comedia οκεστρευσ του κεστρεοσ ειδοσ ιχθυοσ το κεφαλοσ και μεγαλην λεπιδα εχον. pagina. xix.

Ceter aliũ ſignifi. a quo fit ceterũ ꝯiunctio: ſiue aduerbiũ ꝓ ſed ſiue id qd̃ dicere ſolemus: quod reliquũ ẽ. Cetera etiã q̃nq; aduerbialiter capitur ꝓ deinceps: vt Cetera parce puer bello.

L Ante A

Caicus nomẽ eſt fluuij in phrygia: et labit̃ ꝑ myſiam ⁊ pergamũ: ꝑ campũ qui caicus appellat̃. Arianus autem lib. v. de geſtis ⁊ vita Alexandri magni καὶ κου αλλο εν μυσια και μαιανδρου των καϊκων και ταλοιπα.

Caius cognomẽ a parentũ gaudio ſumptũ. Et ẽ dictio triſyllaba. Mar. Nõ maius q̃ ter Caius eſſe tuus.

Cala fuſtis ſiue claua lignea. Lucili. Scinde calam vt caleas. i. ſcinde lignũ: et focũ accẽde vt te calefacias.

Cale calarum ciuitas in India: ⁊ grecum eſt το καλον του καλου.

Calabra pe. cor. dicebat̃ curia: vbi tantũ ratio ſacrorũ gerebatur. Macro. Et ipſi curie ad quã vocabãtur: calabre nomen datũ eſt.

Calabria pe. cor. inſula ẽ: quã veteres Meſapiã priſci peuſepiã dixere. Eſtq; ora Italie ꝓxima ſicilie a qua pharo breui maris tractu diſiungit̃. Inde fit calaber bra. brum. Ouid. lib. iij de arte. Aennius emeruit calabris in montibꝰ hortos. Similiter declinat̃ hic calaber hec calabris ⁊ hoc calabre: ex noĩe eiꝰ declarãt̃ bona ciuitat̃ καλοσ η ον bonus a. um. βριθω de grano more arborũ degrauatarũ pendere fructuum q̃m ſit regio onerata ⁊ plena omĩ genere bonorũ.

Caladrius et caladrion auis eſt albi coloris.

Calagurium ciuitas hiſpanie i vaſconibus collocata. Hinc calaguritani qui in ea habitant.

Calamis calamidis nomẽ ſtatuarij q̃ equos abſolutos ⁊ perfectos effinxit.

Calamintha ſeu calamenthus herba nota quã Ariſto. ſcribit in mentam cõmeare. Hãc latine neptam quidam dici putant.

Calamus pe. pro. vnus fuit phũs ex gymnoſophiſtis Indis: qui tẽpore Alexandri magni ſemetipſũ viuũ vltroneus cremauit. De cuius morte hec ꝓduntur Secutus Alexã. magnũ extra Indie fines ꝑter cõmunẽ aliorum phorum conſuetudinem: qui regi aſſiſtunt: cũ apud paſagardas egrotare cepiſſet ſeipſum exuſſit anno etatis ſue. lxxiij. Facta enĩ pyra: ⁊ aurea lectica ſuperimpoſita: in ea cubans cõbuſtus eſt ſtramentis opertus. Sunt qui dicant eum in lignea domo frondibus plenam ⁊ pyra ſuper tecto conſtructa incluſum ſe: vt trabem in ignem inieciſſe: ⁊ cũ domo deflagraſſe. Fertur cum Alexander magnus rogaret eũ ſi quid vellet dixiſſe: propediẽ te videbo. Quod ita contingit: nam in Babylone paucis poſt diebus alexander mortuus eſt. Arianus autẽ grecus hiſtoricus de grecis Alexãdri ita ſcribit grece ω βασιλευ αλεξανδρε ανθρωποσ μεν εκαστοσ τοσονδε τησ γησ κατεχει οσον περι τουτο εστιν βεβηκωσ (as printed: καβη μεν ητοι εφοτωσυ) δε ανθρωποσ ων παραπλησιοσ τοισ αλλοισ. Et mlta alia de collocutiõe ⁊ morte ipſius. Calanus autem non ẽ nomen illiꝰ: Sed cur ita fuerit cognominatꝰ ſcribit Suidas noſter. οτω δε πανια σοφον οι ινδοι προσαγορευουσιν.

Calamus penul. cor. grecũ eſt ο καλαμοσ του καλαμον harundo magis: minuta habẽs internodia longa ⁊ recta: ex qua ſagitte apud diuerſas gẽtes fiebant. Vir. Cũ diaphnidis arcum fregiſti ⁊ calamos. Ply. lib. xvj. Calamis populi orientis bella ꝯficiũt. Eſt et calamus quo ſcribi ſolet. Mar. Dat chartis calamos habiles mẽphitica tellus Texant̃ reliqua tecta palude tibi. Itez calamus dr̃ concauus fiſtulis accõmodatus quẽ Syringa vocant. Eſt ⁊ calamus auleticus qui tibijs vtilis eſt. Virg. Nec calamis ſolum equiparas ſed voce magiſtrũ. Et calamus virga cui hamus filo longo ligat̃ ad capiendos piſces. Similiter virga ad capiẽdas aues viſco illinita calamꝰ dicit̃. Mar. Galbana decipit̃ calamis ⁊ retibꝰ ales. Aliquãdo calamꝰ accipit̃ pro ſtipula: et ꝓ quacunq; re tereti ac fiſtuloſa ad ſimilitudinẽ harundinis. Vñ arborũ quoq; ac vitium calamos dicimus. i. teretes perticulas ⁊ virgas ad ſerendũ in terra aptas. Ply. Qui ſi lõgius afferant̃ pomorꝫ calami: rapis infixos optime cuſtodire ſuccũ arbitrãt̃. Itẽ accipit̃ ꝓ arbore aromatica a ſimilitudine calami vſualis ſimulãs guſtu caſiã. Hier. in exo. Sume tibi aromata calami ducentos quinquaginta: ſiclos caſie quingentos ſiclos põdere ſanctuarij: gignit̃ in India mltis nodis geniculatꝰ: fuluus flagrans ſpiritus ſuauitatẽ: qui cũ frangit̃ in multas fit pattes ſciſſibiles. Et calamus menſura eſt ſex cubitorũ et palmi.

Calama me. ge. fe. eſt haſta ipſius frumenti. Suidas καλαμη ο σταχυσ του σιτου απο καλου του ξυλου αυτο δε απο τησ καυσεωσ.

Calamariũ theca. i. repoſitoriũ calamorum.

Calamitas: ꝓprie ruſtici grandinẽ dicũt calamitatem ꝙ cõminuat calamos: hoc ẽ culmos ⁊ ſegetes. Ter. in Enu. Ipſa egredit̃ noſtri fundi calamitas. Accipitur ꝓ miſeria ⁊ erumna. Unde calamitoſum dicimꝰ malis ac calamitatibus ꝑgrauatũ. Cice. Et honoris ampliſſimi puto eſſe et accuſare improbos ⁊ miſeros calamitoſoſq; defendere.

Calamiſtrũ acus maior q̃ calefacta ⁊ adhibita criſpãt̃ capilli. Vñ Cice. Calamiſtratã comã vocat. Hiero. Procurator calamiſtratus. Qui aũt eã adminiſtrat a cinere Cinerarius ⁊ ciniflo vocatur.

Calantica tegmen muliebre qd̃ capiti innectit̃. Cice. in Clod. Tũ mecũ vincirent̃ pedes fuſcus cũ calanticã capiti accõmodares.

Calatores dicebant̃ ſerui: a καλειν: quod ẽ vocare: qui ſemꝑ vocabant̃ ob neceſſitatẽ ſeruitutis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN